

**Түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесін құру туралы Нахчыван келісіміне қол қою туралы ұсынысты Қазақстан Республикасы Президентінің қарауына енгізу туралы**

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 2 қазандағы N 1519 Қаулысы

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесін құру туралы Нахчыван келісіміне қол қою туралы ұсыныс Қазақстан Республикасы Президентінің қарауына енгізілсін.

*Қ а з а қ с т а н                      Р е с п у б л и к а с ы н ы ң*

*Премьер-Министрі*

*К. Мәсімов*

**Түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесін құру туралы Нахчыван келісімі**

Бұдан әрі Тараптар деп аталатын түркі тілдес мемлекеттер, қалыптасқан тарихи байланыстарды, өз халықтары тілінің, мәдениеті мен дәстүрлерінің ортақтығын негізге ала отырып, жан-жақты ынтымақтастықты одан әрі тереңдетуге ұмтыла отырып, саяси көп полярлық, экономикалық және ақпараттық жаһандану процестерінің дамуы жағдайында өңірдегі және тұтас әлемдегі бейбітшілікті нығайтуға, қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз етуге бірлескен күш-жігермен үлес қосуға тілек білдіре  
о т ы р ы п ,

ортақ құрылым шеңберіндегі өзара іс-қимыл мемлекеттер мен олардың халықтары арасындағы тату көршіліктің, бірлік пен ынтымақтастықтың мол әлеуетін ашуға жәрдемдеседі деп с а н а й отырып ,

түркі тілдес мемлекеттер басшыларының саммиттерінде нығайған өзара сенім, өзара пайда, теңдік рухына, өзара консультациялар мен бірлесе дамуға деген ұ м т ы л ы с қ а с ү й е н е отырып ,

Біріккен Ұлттар Ұйымы Жарғысының мақсаттары мен принциптеріне, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей принциптері мен нормаларына, оның ішінде мемлекеттердің егемен теңдігі, олардың шекараларының аумақтық тұтастығы мен халықаралық танылған мызғымастығы, сондай-ақ халықаралық бейбітшілікті, қауіпсіздікті қолдауға және мемлекеттер арасындағы тату көршілік пен достық қатынастарды, ынтымақтастықты дамытуға қатысты принциптерге адалдығын растай отырып, төмендегілер туралы келісті:

**1 - б а п**

**Түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесі**

Тараптар "Түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесі" (бұдан әрі - ТМЫК) халықаралық бірлестігі түрінде түркі тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық тетігін құрады.

## **2 - б а п**

### **Мақсаттары мен міндеттері**

Мыналар ТМЫК-ның басты мақсаттары мен міндеттері болып табылады:

Тараптар арасындағы өзара сенім, достық пен тату көршілікті нығайту; өңірде және тұтас әлемде бейбітшілікті қолдау және қауіпсіздік пен сенімді нығайту ;

ортақ мүдде тудыратын сыртқы саяси мәселелер бойынша, оның, ішінде халықаралық ұйымдар шеңберінде және халықаралық форумдарда ортақ көзқарасты і з д е с т і р у ;

халықаралық терроризм мен сепаратизмге, экстремизмге, адам саудасына, есірткі бизнесіне қарсы күрестегі іс-қимылды үйлестіру, сондай-ақ есірткі құралдары мен психотроптық заттардың заңсыз айналымын бақылау жөніндегі халықаралық саясатқа ж ә р д е м к ө р с е т у ;

саяси, сауда-экономикалық, құқық қорғау, табиғатты қорғау, мәдени, ғылыми-техникалық, әскери-техникалық, білім беру, энергетикалық, көліктік, кредит-қаржы және ортақ мүдде тудыратын басқа да салаларда тиімді өңірлік және екі жақты ынтымақтастықты көтермелеу;

сауда мен инвестициялар үшін қолайлы жағдайлар жасау, тауарлардың, капиталдың , қызметтер мен технологиялардың еркін қозғалысын біртіндеп жүзеге асыру және қаржылық және банктік операцияларды оңайлату мақсатында кедендік және транзиттік р ә с і м д е р д і о ң а й л а т у ;

Тараптар халықтарының өмір сүру жағдайын жақсарту және тұрмыс деңгейін бұлжытпай көтеру мақсатында тең құқықты әріптестік негізінде бірлесе іс-қимыл жасау арқылы өңірде жан-жақты және теңгерімді экономикалық өсуге, әлеуметтік және м ә д е н и д а м у ғ а ұ м т ы л у ;

заң үстемдігін, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей принциптері мен нормаларына сәйкес адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын тиімді басқару және оның кепілдігін қамтамасыз ету жөніндегі мәселелерді талқылау;

ғылым мен техника, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет, жастар, спорт және туризм, түркі халықтарының ұлы мәдени-тарихи мұрасын көпшілікке таныту саласындағы өзара іс-қимылды кеңейту;

түркі халықтарының ұлы мәдени-тарихи мұрасын насихаттауда, көпшілікке танытуда және таратуда бұқаралық ақпарат құралдары арасындағы өзара іс-қимылды және Тараптар арасындағы байланыстарды көтермелеу;

өзара іс-қимылды, өзара құқықтық көмек көрсету мен құқықтық қатынастардың түрлі салаларындағы ынтымақтастықты дамыту мүддесінде құқықтық ақпарат алмасу мәселелерін талқылау.

### **3 - б а п**

#### **Құрылымы**

Осы Келісімнің мақсаттары мен міндеттерін орындау үшін:

Мемлекеттер басшыларының кеңесі;  
Сыртқы істер министрлерінің кеңесі;  
Аға лауазымды адамдар комитеті;  
Түркі тілдес мемлекеттердің Ақсақалдар кеңесі;

Хатшылық құрылады.

### **4 - б а п**

#### **Ынтымақтастықтың өзге де нысандары**

Түркі тілдес мемлекеттердің парламенттері арасындағы ынтымақтастықты тереңдету үшін 2008 жылғы 21 қарашадағы Түркі тілдес мемлекеттердің Парламенттік ассамблеясы туралы Стамбул келісіміне сәйкес Түркі тілдес мемлекеттердің Парламенттік ассамблеясы (ТүркПА) жұмыс істейді.

Ғылым, білім, мәдениет пен өнер, түркі әлемінің ортақ құндылықтарын халықаралық деңгейде тарату және көпшілікке таныту, түркі тілдес мемлекеттер арасындағы мәдени байланыстарды тереңдету саласындағы ынтымақтастықты дамыту мақсатында Тараптар ТҮРКСОЙ шеңберінде ынтымақтасады.

### **5 - б а п**

#### **Мемлекеттер басшыларының кеңесі**

Мемлекеттер басшыларының кеңесі (бұдан әрі - МБК) өзінің қызметін Тараптар басшыларының жүйелі кездесулері нысанында жүзеге асырады, олардың шеңберінде:

Тараптардың өзекті халықаралық проблемаларды шешу жөнінде өзара іс-қимыл ж а с а у м ә с е л е л е р і қ а р а л а д ы ;

Тараптардың ТМЫК шеңберіндегі ынтымақтастығының басым бағыттары а й қ ы н д а л а д ы ;

ТМЫК қызметіне шолу жүргізіледі,

МБК отырыстары жылына бір рет өткізіледі, МБК-нің кезекті отырысы өткізілетін орын, әдетте, Тараптардың ресми атауларының ағылшын әліпбиі тәртібімен а й қ ы н д а л а д ы .

МБК-нің кезектен тыс отырыстарын Тараптардың уағдаластығы бойынша шақыруға болады. МБК-нің кезектен тыс отырысы өткізілетін орын Тараптардың өзара уағдаластығы бойынша айқындалады.

### **6 - б а п**

#### **Сыртқы істер министрлерінің кеңесі**

Сыртқы істер министрлерінің кеңесі (бұдан әрі СІМК) өз құзыреті шегінде:

ТМЫК-ның ағымдағы қызметі мәселелерін қарайды;

МБК отырыстарының шеңберінде талқылау үшін өзекті халықаралық проблемаларды айқындайды;

Хатшылықтың штат кестесін және қаржылық есебін бекітеді.

СІМК қажет болған жағдайда ТМЫК атынан мәлімдеме жасай алады.

СІМК отырыстары, әдетте, МБК отырыстарының алдында, МБК отырысы өткізілетін жерде өткізіледі.

СІМК-нің кезектен тыс отырыстарын Тараптардың уағдаластығы бойынша шақыруға болады. СІМК-нің кезектен тыс отырысы өткізілетін орын Тараптардың өзара уағдаластығы бойынша айқындалады.

## **7 - б а п**

### **Аға лауазымды адамдар комитеті**

Аға лауазымды адамдар комитеті (бұдан әрі - Комитет) әрбір Тараптан кемінде бір өкілден тұрады.

Комитет өз құзыреті шегінде:

Хатшылықтың қызметін үйлестіреді;

СІМК-нің қабылдауы және МБК-нің бекітуі алдында Хатшылық әзірлеген құжаттардың жобаларын қарайды және мақұлдайды.

Комитеттің отырыстары, әдетте, СІМК отырыстарының алдында өткізіледі.

## **8 - б а п**

### **Төраға**

МБК-нің кезекті отырысын қабылдайтын Тарап МБК-нің келесі кезекті отырысына дейін ТМЫК-ның Төрағасы болып табылады.

## **9 - б а п**

### **Түркі тілдес мемлекеттердің Ақсақалдар кеңесі**

Түркі тілдес мемлекеттердің Ақсақалдар кеңесі (бұдан әрі - Ақсақалдар кеңесі) ТМЫК аясында жұмыс істейтін, тұрақты түрде әрекет ететін консультативтік-кеңесші институт болып табылады.

Қаржыландыру мәселелерін қоса алғанда, Ақсақалдар кеңесі қызметінің егжей-тегжейлі аспектілері СІМК бекітетін (қабылдайтын) жеке құжат - Ақсақалдар кеңесі туралы ережемен айқындалады.

Өз қызметінде Ақсақалдар кеңесі осы Келісімді және жоғарыда көрсетілген Ережені басшылыққа алады.

## **10 - б а п**

### **Хатшылық**

ТМЫК-ның мақсаттары мен міндеттерін орындауға жәрдемдесу үшін Тараптар ТМЫК-ның тұрақты жұмыс істейтін атқарушы органы болып табылатын Хатшылықты құрады.

Хатшылық өз құзыреті шегінде:

МБК, СИМК және Комитеттің отырыстарын, сондай-ақ ТМЫК аясында басқа да кездесулерді өткізуге қажетті әкімшілік, ұйымдық, хаттамалық және техникалық шараларды қабылдайды;

құжаттардың жобаларын әзірлейді;  
құжаттар мұрағатын құрады және жүргізеді;

Тараптар ұсынатын және басқа халықаралық ұйымдар мен форумдардан алынатын құжаттар мен ақпаратты жинақтау, өңдеу және тарату орталығы ретінде әрекет етеді;

ТМЫК туралы жалпы ақпаратты таратады;

МБК, СИМК және Комитет айқындайтын басқа да мәселелер мен міндеттерді орындайды;

штат кестесінің жобасын дайындайды және оны мақұлдау үшін Комитетке береді;

Комитетке өзінің қаржылық қызметі туралы есеп ұсынады.

Хатшылықты СИМК ұсынымымен МБК-де бекітілетін Бас хатшы басқарады. Бас хатшының өз азаматтығы Тарапынан басқа, әрбір Тараптан орынбасарлары болады.

Бас хатшы Тараптардың ресми атауларының ағылшын әліпбиі тәртібімен, ротация негізінде Тараптардың азаматтары қатарынан өкілеттік мерзімін ұзарту құқығынсыз үш жылға тағайындалады.

Бас хатшының орынбасарлары да МБК шешімімен Тараптардың азаматтары қатарынан келесі мерзімге ұзарту құқығынсыз үш жылға тағайындалады.

Хатшылықтың лауазымды адамдарын Тараптар өздерінің ұлттық заңнамаларына сәйкес өз азаматтары қатарынан тағайындайды.

Бас хатшы, оның орынбасарлары және Хатшылықтың басқа да лауазымды адамдары қызметтік міндеттерін атқару кезінде қандай да бір Тараптан, сол сияқты үшінші тараптардан нұсқау сұратпауға немесе алмауға тиіс. Олар өздерінің МБК алдында ғана жауапты халықаралық лауазымды адамдар ретіндегі жағдайларына әсер етуі мүмкін кез келген іс-қимылдан тартынуға тиіс.

Тараптар Бас хатшы, оның орынбасарлары және Хатшылықтың басқа да лауазымды адамдары міндеттерінің халықаралық сипатын құрметтеуге және олар қызметтік міндеттерін атқарған кезде оларға ықпал жасамауға міндеттенеді.

Хатшылықтың орналасқан жері Стамбул қаласы (Түрік Республикасы) болып табылады.

Тараптар Хатшылыққа Түрік Республикасының Үкіметімен Хатшылықтың Түрік Республикасының аумағында болуының талаптары туралы халықаралық шарт жасасу құқығын береді, оның жобасын СИМК алдын ала мақұлдауға тиіс.

ТМЫК Хатшылығы Тараптардың әрқайсысының аумағында ТМЫК-ның мақсаттары мен міндеттерін іске асыру үшін қажетті құқық қабілеттілігіне ие болады.

Хатшылық халықаралық құқық қабілеттілігіне арналған құқыққа ие болады және ТМЫК-ның мақсаттары мен міндеттерін іске асыра, оның ішінде:

барлық Тараптардың келісімімен шарттар жасаса;  
мүліктер сатып ала және оларға иелік ете;  
соттарда талапкер немесе жауапкер ретінде әрекет ете;  
шоттар аша және ақша қаражатымен операциялар жасай алады.

**1 1 - б а п**

### **Қаржыландыру**

Хатшылықтың Тараптар арасындағы жеке халықаралық шартқа сәйкес қалыптасатын және атқарылатын өз бюджеті болады.

Тараптар өз өкілдері мен сарапшыларының ТМЫК шеңберіндегі іс-шараларға қатысуына байланысты шығыстарды өздері көтереді.

**1 2 - б а п**

### **Артықшылықтар мен иммунитеттер**

Тараптар делегацияларының мүшелері және Хатшылықтың лауазымды адамдары МБК, СІМК, Комитет пен Ақсақалдар кеңесі отырыстарының жұмысына қатысу кезеңінде қабылдаушы Тарап аумағында аккредиттелген дипломатиялық миссиялар персоналының халықаралық құқығы деп танылатын артықшылықтар мен иммунитеттерді пайдаланады.

**1 3 - б а п**

### **Тұрақты өкілдер**

Тараптар өздерінің ұлттық заңнамаларына сәйкес Хатшылық жанынан өздерінің тұрақты өкілдерін тағайындайды.

**1 4 - б а п**

### **Басқа кездесулер**

Тараптар ерекше және/немесе техникалық сипаттағы мәселелерді талқылау үшін Тараптардың тиісті министрліктері, ведомстволары және ұйымдары басшыларының кездесулерін шақыру туралы уағдаласа алады.

**1 5 - б а п**

### **Халықаралық ұйымдармен және форумдармен өзара қарым-қатынастар**

ТМЫК халықаралық ұйымдармен және форумдармен, оның ішінде ынтымақтастықтың жекелеген бағыттары бойынша өзара іс-қимыл мен диалог жүргізе алады.

**1 6 - б а п**

### **Байқаушылар**

ТМЫК-ның жанындағы байқаушы мәртебесі мемлекеттерге, халықаралық ұйымдар мен халықаралық форумдарға берілуі мүмкін.

Мұндай мәртебені берудің тәртібі мен рәсімдері ТМЫК-ның Рәсім ережесінде белгіленеді.

**1 7 - б а п**

### **Тілдер**

Тараптардың мемлекеттік тілдері мен ағылшын тілі ТМЫК-ның жұмыс тілдері болып табылады.

## **1 8 - б а п**

### **Рәсім ережелері**

Рәсімдік мәселелер СІМК қабылдайтын және МБК бекітетін ТМЫК ның Рәсім ережесінде айқындалады.

## **1 9 - б а п**

### **Басқа шарттармен арақатынасы**

Осы Келісім Тараптар қатысушылары болып табылатын басқа халықаралық шарттар бойынша олардың құқықтары мен міндеттемелерін қозғамайды.

## **2 0 - б а п**

### **Келіспеушіліктерді шешу**

Осы Келісімді түсіндіруге немесе қолдануға байланысты келіспеушіліктер туындаған жағдайда, Тараптар оларды консультациялар мен келіссөздер жолымен шешеді.

## **2 1 - б а п**

### **Өзгерістер мен толықтырулар**

Осы Келісім Тараптардың өзара келісімі бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілуі мүмкін, олар оның ажырамас бөлігі болып табылатын және осы Келісімнің 22-бабында белгіленген тәртіппен күшіне енетін жеке хаттамаларымен ресімделеді.

## **2 2 - б а п**

### **Қолданылу мерзімі, күшіне енуі және қосылу**

Осы Келісім белгісіз мерзімге жасалады.

Осы Келісім депозитарий оның күшіне енуі үшін қажетті тиісті мемлекетшілік рәсімдердің орындалғаны туралы үшінші жазбаша хабарламаны алғаннан кейін отызыншы күні күшіне енеді.

Осы Келісім күшіне енгеннен кейін ол түркі тілдес мемлекеттердің қосылуы үшін ашық.

Қосылған мемлекет үшін осы Келісім депозитарий қосылу туралы құжатты алған күнінен бастап отыз күн өткен соң күшіне енеді.

## **2 3 - б а п**

### **Депозитарий**

Түрік Республикасының сыртқы істер министрлігі осы Келісімнің депозитарийі болып табылады.

2009 жылғы 3 қазанда Нахчыван қаласында әзірбайжан, қазақ, қырғыз, түрік және ағылшын тілдерінде бір түпнұсқа данада жасалды. Барлық мәтіндердің бірдей заңды күші бар.

Осы Келісімнің түпнұсқа данасы оған қол қойған әрбір Тарапқа расталған көшірмесін жолдайтын депозитарийде сақталады.

*Әзірбайжан Республикасы үшін*  
*Қазақстан Республикасы үшін*  
*Қырғыз Республикасы үшін*  
*Түрік Республикасы үшін*

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК